

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

§. VI. An sine fidei iniuria liceat Catholicis hæreticorum templa adire, &
eorum ritibus adesse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

definiri, ut fateretur Sanchez loco supra citato.

169 Decimoquarto, Dubitatum est, an liceat Catholicis præcibus, vel fauore, aut aliter promovere ministerium hæreticum, ut eligatur ad beneficium, vel hoc modo excludatur alius nequior minister, & magis Catholicis perniciosus. Respondetur, quod attinet ad nudas preces, & intercessionem, ut nemini licitum iuxta communem, & probabilior sententiam docentem, posse consuli minus malum ei qui paratus est facere vnum è duobus malis, & quem ab utroque auertere non possumus: tunc enim non consulit malum simpliciter, & absolute, sed sub conditione, dicendo v.g. ut si aliquem ministrum, vel Parochum hæreticum electurus est, eligat hunc potius, quam illum. Maior difficultas esse potest de Catholico, qui habet ius patronatus, an vtriusque iure possit præsentare hæreticum minus perniciosum, & qui benignior erit erga Catholicos, ut eligatur ab Episcopo hæretico, ad excludendum alium, qui peior esset & persequeretur Catholicos. Ratio autem dubitandi est, quia patronus tenetur ex officio non præsentare indignum. Et quidem certum videtur præsentationem illam fore inualidam, tum ex parte personæ, quæ præsentatur, qui cum non sit clericus, sed merus laicus, non est capax: tum etiam ex parte illius, apud quem fit præsentatio, qui neque est episcopus, neque persona Ecclesiastica.

170 Aliunde tamen videtur, posse non solum patronum, sed quemlibet Catholicum ad redimendam suam vexationem iniustam circumuenire dolose Pseudoepiscopum hæreticum, & prætextu fictæ illius præsentationis cogere ipsum ad eligendum minus malum. Cur enim non licebit dolus aduersus manifestam iniuriam, & vim? ergo ex hoc capite non videtur damnandus ille, qui secluso scandalo id faceret, & sub conditione exigeret prætextu sui iuris, ut si aliquis eligendus sit, iste potius eligeretur. Quia tamen ille hæreticus electus, cum reuera non sit legitimus minister, non potest licite reditus ecclesiæ sibi accipere, nec munus ministerii exercere; non licebit fortasse eum inuitare dando ei occasionem nouam peccandi, quam aliàs non haberet, sed licebit à Pseudoepiscopo petere, ut hunc potius eligat, cum ipse elector iam omnino peccaturus esset, & daturus alicui electo occasionem peccandi. Quare tutius esset eo casu impetrare dispensationem Pontificis, ex cuius licentia possint Catholicis reditus illos ecclesiasticos applicare huic potius hæretico, quam sinere, quod ab alio nequiori usurpentur, quamvis neuter sit legitimus minister: solum posset ob stare, quod ille electus non solum accipiet reditus, sed etiam geret se pro ministro ecclesiæ, cum talis non sit, & in hoc non potest Papa dispensare, nisi illum faciat verum ministrum, atque ideo datur ei hæc occasio grauius peccandi. Ad hoc tamen dici potest, non suaderi hæretico illi quidquam determinatè, quod non possit sine peccato facere: potest enim reditus illos accipere, ut vel eos postea Ecclesiæ reddat, vel ex dispensatione Pontificis sibi retineat. Potest enim electionem à Pseudoepiscopo acceptare, ut occupet locum illum, ne ab alio nequiori occupetur, & postea munus illud non exercere, nisi quoad actus aliquos, quos licite possit ex voluntate saltem præsumpta ecclesiæ, & ad quos non requiratur potestas ordinis, & qui sine fidei iniuria fieri possint. Quod si ipse

postea velit sine titulo reditus retinere, vel exercere hæretico ritu ministerium: hoc non petunt ab eo Catholici, nec suadent, sed permittunt ad impediendum maius malum. Quare sicut excusatur, qui perit ab usurario mutuum sub usura, quia non determinat ad non aliter mutuandum, sed permittit, & offert usuras: sic Catholici designantes illum ministrum ob necessitatem excludendi nequiorum, non petunt determinatè ab eo quidquam illicitum, nec ad id inuitant, sed id permittunt offerunt, cum tamen mallet, quod electionem acceptaret modo licito, prout posset, licet præuideant non acceptaturum sine peccato ex sua potius malitia proueniente, quam ex Catholicorum petitione. Aduerte denique in his omnibus, quæ Catholicis licere diximus, supponi semper, quod scandalum non sit, vel aliorum offensio, apud quos eiusmodi actiones æstimari soleant pro approbatione falsæ religionis, vel rituum hæreticorum, vel aliud simile.

§. VI.

An sine fidei iniuria liceat Catholicis Hæreticorum Tempia adire, & eorum ritibus adesse.

171 Dicemus seorsim aliquid de hac actione, quia de illa nostro tempore grauissima controuersia fuit non solum cum hæreticis, sed etiam inter ipsos Catholicos, quorum aliqui voluerunt, etiam nunc in Anglia licitè id fieri posse ad redimendam vexationem, qua ex Regio edicto Catholici grauissimè premebantur, nisi hæreticorum templa adirent, & precibus interessent: de quo argumento ultra alios latè, & eruditè disputauit P. Suarez in defensione fidei lib. 6. c. 8.

Ut tamen certa ab incertis separarentur, supponendum est, ingressum in eiusmodi templa ex se, & in genere loquendo, esse aliquid indifferens, & posse in multis casibus licitum esse, nempe quoties nullo modo generat scandalum, vel infert damnum verè fidei, nec affert peruersionis periculum, nec denique significat expressè, vel etiam implicite cultum falsum, vel approbationem falsæ religionis: quod sæpe contingere potest. Primum, si aliquis Catholicus infidelium templum ingrediat, non quatenus templum est, sed prout est domus aperta ad habitationem, ut se à pluuia, vel cæli inclementia defendat, prout legitur S. Gregorium Taumaturgum idolorum templum ingressum esse, ut noctem ibi transigeret. Similiter, si virgente bello, Catholici ad hæreticorum templum se recipiant, quia locus munitissimus sit, vel si Catholici milites idem templum adeant ad spolia capienda, ingressus licitus planè est, sicut etiam si Catholicus episcopus ingrediat, ad templum illud purificandum, & benedicendum, & in aliis similibus casibus. 2. in iis locis, in quibus libertas conscientiæ viget, & Catholici cum hæreticis promiscuè versantur, solent aliquando Catholici hæreticorum conciones audire, ut eas confutent; imò alicubi mos est, ut postquam Catholici suos ritus peregerunt, hæretici in eodem templo suos etiam ritus celebrent hora diuersa, remanentibus interim aliquibus Catholicis, ut possint postea pro concione confutare calumnias, quas minister hæreticus in sua concione proposuerit. Moneant autem prudenter Thomas Sanchez lib. 2. in decalog. cap. 4. num. 26. & Coninch disp. 15. dub. 3. num. 55.

Non sufficit *num. 55.* non debere indoctos eam licentiam sibi assumere, nec solam curiositatem sufficere, ut licitè quis eiusmodi conciones audiat, sed gravem aliquam causam requiri, ut id licitè fiat.

Monet etiam idem Coninch cum aliis *n. 61.* & *62.* ut licitè id fiat, requiri, quod Catholicus, dum hæretici preces celebrant, non ostendat se precantem, sed materialiter addit sine villo signo reuerentiæ, sed planè omnino se habendo, ac si spectaret aliquam comœdiam. Quod tamen, ut de omnibus hæreticorum templis verum sit, explicatione aliqua, vel limitatione indiget. Si enim Catholicus addit templo schismaticorum Græcorum, quo tempore Missæ sacrificium peragitur, & corpus Christi adorandum eleuatur, debet utique illud reuerenter adorare, cum validè consecratum supponatur. Similiter imagines ibi collocatas debet colere, & alia reuerentiæ signa exhibere; hæc enim non sunt signa approbationis cultus schismatici, sed est cultus communis Catholicis, & hæreticis, atque schismaticis, qui non est illicitus, sed licitus, & debitus. Quando autem reuerentia signum est falsi cultus, vel communicationis cum hæresi vel schismate, tunc locum habebit prædicta doctrina.

172

Item ut Catholicus eorum præcibus addit sine villo signo reuerentiæ.

173

Item licitus est ingressus in eorum templum ad reddendum soli debitiu civile.

Tertiò, licitus est ingressus Catholicorum in eiusmodi templa; quando constat, fieri ad reddendum solum debitum civile alicui personæ, quam comitantur, ut faciunt famuli, vel familiaritates comitantes dominos, aut dominas suas, quas alibi honori, & obsequij gratia comitari solent, sicut, & milites, vel satellites regij possunt Regi hæretico templum suum intranti assistere. Ita Sanchez *dicto cap. 4. num. 27.* Azor, & Becanus, quos affert, & sequitur Hurtado *dicta disp. 48. §. 65.* & colligitur ab exemplo Naaman supra adducto, cui licebat idolorum templum cum suo Rege ingredi, & sacrificijs sacrilegis assistere. Quod intelligunt prædicti Auctores, etiam si aliunde sit lex Principis præcipientis omnibus subditis adire hæreticorum templa: quia adhuc constaret, prædictos famulos non adire templum, ut obedirent illi legi, sed ob finem merè civilem comitandi dominum suum, qui famulatus nullo modo ad religionem pertinet. Addit autem Hurtado, licere eisdem esse ibi detecto capite, propterea coram Rege esse decet; item genua flectere, Rege ea flectente, & eo stante stare; quia hæc non religionis gratia, sed regalis honoris fiunt. Quod quidem verum videtur, quod attinet ad caput detectum, & ad standum Rege stante, esset enim irreuerentia in Regem, eo stante, quacunque ex causa fieret, adhuc famulos sedere, sicut & caput regere coram Rege, & ideo assurgente Principe ad negotium etiam priuatum, vel ad chartam ex serinio recipiendam, omnes statim reuerentiæ causa solent assurgere. Quod autem eo genuflectente, ut idolum adoret, vel communionem sacrilegam Caluinisticam accipiat, debeant vel possint omnes alij genuflectere non probo in vniuersum. Ratio autem differentię est, quia gestus externus reuerentiæ debet esse nota summisionis in ordine ad aliquem, cui reuerentiam exhibemus. Et quidem stare famulos stante domino, est mera reuerentia erga dominum, cui fieret irreuerentia sedendo, nam viderentur famuli superiores domino, quo stante ipsi sederent, quod idem est, si domino caput aperiente, ipsi manerent recto capite. Quando verò domino genuflectente coram idolo, ipsi etiam genuflecterent,

genuflectio illa non esset reuerentia merè erga dominum, nam ipsi non flectunt genua domino, sicut si domino pectus percutiente in signum reuerentiæ, ipsi etiam pectus percuterent, illa pectoris percussio non esset reuerentia erga dominum, cum non sit apta nota summisionis famuli erga dominum, sed potius sit nota adorationis sacræ, & religiosæ; sic etiam genuflectio illa non est nota reuerentiæ civilis erga dominum, sed reuerentiæ ipsius genuflectentis. Vnde quando dominus coram Confessario genuflectit, ut confiteatur sua peccata, non ideo famuli genuflectunt, sed expectant stantes, quia genuflectio illa est reuerentia penitentis erga Confessarium, ut ministrum Dei, & iudicem in illo foro. Si ergo domino genuflectente coram idolo, famuli etiam genuflecterent, genuflectio illa non esset reuerentia civilis erga dominum, sed religioſa erga idolum. Nec exemplum Naaman est ad rem: nam ille genuflectebat coram idolo genuflectente Rege, ita tamen, ut genuflectio non esset signum reuerentiæ, sed sitis quidam materialis aptus, & necessarius, ut Rex genuflectens posset commendè inniti manus Naaman, quod erat ministerium merè civile, & nullo modo actio religioſa versùs idolum.

His suppositis, controuersia principalis est, an Rege hæretico præcipientē subditis suis adire hæreticorum templa, ibique præcibus, & concionibus adesse, possint Catholicis templa adire ad virandas grauissimas pœnas carceris durituti, vel confiscationis bonorum, aut alias grauiorē, vel saltem protestatione premissa, quod non religionis causa, sed ad obedientiam civilem Regi præstandam, & pœnas fugiendas, materialiter solum templa ingrediantur. In qua controuersia non defuerunt Doctores Theologi, qui ut Catholicos Anglos grauissimis pœnis, & quod plus erat periculo peccandi, & deſiciendi à fide confessione eriperent, dixerunt, id posse sine peccato fieri: quibus fauere videtur Azor *tom. 1. lib. 8. c. 11. §. 2. & 4. & cap. 27. §. 5.* vbi pro eadem sententia alios tacitè refert; quem tamen verè ea sententia liberet, interpretari conatur Hurtado *vbi supra §. 67.* sed non est opus alio interprete, cum implemet postea explicauerit suam mentem *tom. 3. lib. 1. c. 7. §. 1.* Posset hoc loco, vbi dicit, falsò sibi hanc sententiam imputatam, cum ipse nunquam id licitum dixerit casu, quo scandalum, & effusio sequitur, vel tacita aliqua falsi cultus professio, aut periculum peruersionis, quæ omnia in casu nostro reperiuntur.

Omnino ergo fatendum est, in casu posito non licere Catholicis Regio edicto obedire, neque eius intuitu, aut metu adire templa hæreticorum. Quod ex Patribus, & aliis argumentis latè, & eruditè probat Suarez *dicto c. 9.* & idem responderunt Theologi de hoc Romæ consulti, inter quos Cardinales Bellatminus, & Baronius, quos P. Personius consuluit, ut refert Granado in *presenti tract. 11. disp. 3. sect. 3. num. 18.* qui eandem sententiam profiteatur, & Turrianus in *presenti disp. 3. §. 5. dub. vltimo*, Sanchez *dicto cap. 4. num. 27.* Coninch *disp. 15. num. 57.* Hurtado *dicta disp. 48. sect. 5.* & alij omnes. Est enim iam res hæc extra omnem controuersiam post motum proprium Pauli V. datum 10. Calend. Octobris anno 1606. in quo inter alia Pontifex Catholicis Anglis hæc dicit. *Accepimus namque compelli vos, grauissimè propoſitis, templa hæreticorum adire,*

curus eorum frequentare, concionibus illorum interesse. Profecto credimus procul dubio eos, qui tanta constantia atrocissimas persecutiones, infinitas propemodum miseras hactenus perpassi sunt, ut immaculatè ambulant in lege Domini, nunquam commissuros esse ut conquirentur communione deferreorum diuina legis. Nihilominus zelo pastoralis officii nostri impulsus, & pro paterna sollicitudine, qua de salute animarum uestrarum assidue laboramus; cogimur monere vos atque obtestari, ut nullo pacto ad templa hereticorum accedatis, aut eorum conciones audiat, vel cum ipsis in ritibus communicetis, ne Dei iram incurrat. Non enim licet vobis hac facere sine detrimento diuini cultus, ac vestrae salutis, &c. Quod Breue integrum refert Suarez dicto lib. 6. in Proemio, & aliud secundum Breue eiusdem Pauli V. datum ad eosdem Catholicos Angliæ 10. calend. Octobris anno 1607. quo primum illud confirmatur, eo quod ab aliquibus subreptitum existimaretur. Post hanc verò ad eam manifestam Pontificis declarationem, opinionem contrariam in Anglia probabilem esse non posse, probat bene idem Suarez dicto lib. 6. cap. 8. num. 15.

176

Rationes multæ adducuntur à prædictis Auctoribus ad ostendendam culpam adeundi templa hereticorum in his circumstantiis, tum ex offensione, & scandalo, tum ex periculo peruersionis quod est intrinsecè annexum saltem in communi, tum etiam ex incremento hæresis, quæ fauorem, & honorem accipit ab eiusmodi concursu, & ex aliis capitibus, quæ argumenta apud ipsos videri possunt. Ego enim nolo rationes ab extrinseco, petere, quæ fortasse non sunt ita vniuersales, sed ab intrinseco, & à priori ex natura, & conditionibus propriis talis actionis. Prima ergo ratio, & à priori esse potest, quia licet aditus ad templa hereticorum ex se possit esse actio indifferens, in his tamen circumstantiis non est indifferens, sed determinata, ut sit actio religiosa, significans cultum sacrum erga locum illum, & actiones, quæ ibi fiunt. Suppono enim exerceri hanc actionem propter obseruantiam legis Regiæ eam præcipientis, & hanc ipsam obseruantiam significari ab adeuntibus templa. Si enim alia esset causa adeundi ciuilib, ut comitari Principem, interest esse comitiis sæcularibus, &c. iam dixi ingressum licitum tunc esse. Quæstio ergo est, quando non appareat alia causa ciuilib, sed solum metus pœnarum, ad quas euadendas ponitur obseruantia legis; & tunc dico, non posse hanc actionem esse obedientiam merè ciuilem, sed actionem religiosam, includentem protestationem falsi cultus. Quod sic ostendo: quia lex humana non potest præcipere aliquid opus, nisi sub motiuo aliquius virtutis, & honestatis in cuius specie illud constituit, eo ipso quod id præcipiat: licet non obliget ad modum virtutis, hoc est, ad operandum propter finem virtutis: ipsa tamen lex debet habere pro motiuo honestatem talis virtutis, & illam intendere, prout suppono ex materia de legibus, ubi hæc omnia fusiè traduntur. Quibus suppositis, certum est, hanc legem Regiam, ut legis lacuam, & apparentiam haberet, debuisset honestatem aliquam apparentem intendere in præcepto adeundi templa, quæ non poterat esse alia nisi sacra, vel Religiosa, nempe cultus religiosus, & eius maior solemnitas, & frequentia, vel certè: ut eiusmodi preces, ac conciones, & concionatores ipsi ac ministri hono-

Card. de Lugo de virtute Fidei diuina.

rem, & auctoritatem à frequentia haberent, vel quid simile: præcipitur ergo ea lege actio non ciuilib, sed religiosa. Vnde subditus, qui nullam causam habet, aut significat adeundi templum, nisi legis obseruantiam, quàm exerceat exterius ad vitandas pœnas transgressoribus impositas, eo ipso significat saltem exterius, se intendere obseruantiam legis, & ponere actum à lege præceptum, qui certè erat actus religiosus, vel falsæ religionis, uel ad eam fouendam ordinatus: significat enim se legi obedientem, & exequentem id, quod lege præcipitur, & Principis voluntati se conformantem, & per consequens exequentem actum religiosum, qui solus lege illa præcipiebatur.

Secunda ratio esse potest à simili, & ab exemplo ad ostendendam malitiam intrinsecam illius actionis: quia si licitus esset templi ingressus in his circumstantiis, licet etiam posset sumptionem falsæ eucharistiæ, & communionis Caluinisticæ, illam sumere ad vitandas grauissimas pœnas: quod tamen nemo Catholicus concedet. Sequela verò probatur; quia sicut adire templa hereticorum de se indifferens est, & aliquando potest esse licitum: sic etiam comedere panem illum, qui merus panis est, de se est indifferens, & potest esse actio nō sacra, sed politica, seu naturalis ad corporis sustentationem: Si ergo comestio illa in his circumstantiis illicita est, quia præcipitur, ut actio religiosa, & sacra, & ideo significat in his circumstantiis falsum cultum, idem dicendum est de adeunte templo in his circumstantiis, & audiente concionem, & preces hereticas ad obseruandam legem, quia hæc omnia præcipiuntur intuitu religionis. Non ergo mirum, quod posita illa lege, Catholici omnes abhorruerint à præsentia sua iis precibus, & concionibus exhibenda, & habuerint pro signo certo desertæ religionis catholicæ, vel hæresis saltem simulatæ, & quem viderent eiusmodi legi obtemperantem; si eo intuitu adeuntem hereticorum templa, & sacrilega conuenticula.

177

Explicatur, & confirmatur vtrique ratio exemplo apertissimo idolothyti, quod videtur omnino esse simile casui nostro; nam comestio idolothyti secundum se indifferens est, & aliquando potest esse licita, ut supra ex Paulo Apostolo probatum est: si tamen Rex Gentilis præcipiat tibi, ut de illo comedas, non poteris iam de illo tunc comedere etiam ad vitandam mortem, vel grauissimas alias pœnas: quia urgente præcepto, qui comedit, ostendit se actionem religiosam exercere, qualis à Tyranno præcipitur, cum solum propter præcepti obseruantiam id faciat: imo addit Chrysostomus homil. 25. in Matth. in imperio, si quis tibi dicat, non manduces idolothytum, sed aspice tantum ad idola, quomodo speciosa sunt: si aspexeris prouocatus, oculis tuis, negasti Christum. Non quia aspiciere idola aliquid sit, sed quia inuitatus aspicias peccas. Tanti nimirum refert inuitatio, & prouocatio, quæ motiuum sit operandi. Quid ergo operabitur lex habens pro motiuo cultum religiosum, & hunc ipsum præcipientem, quando subditus intuitu talis legis actionem exhibet ad cultum ordinatam, etiam si seclusa tali lege, & in aliis circumstantiis diuersis posset fortasse aliquando actio illa esse licita? Eodem planè modo dicere possumus, si adieris templum prouocatus, & iussus à Principe heretico, ingressu tuo Christum

178

L I negasti:

negasti: non quia ingressus ille semper, & in omni casu illicitus sit, sed quia iustus, & prouocatus ab heretica lege ingressus es, ut precibus, & concionibus hereticis adesses. Merito ergo Paulus Quintus in his circumstantiis dixit, id non licere sine detrimento diuini cultus, & propriæ salutis, de cuius responsi veritate dubitare non licet, cum à summo Ecclesiæ Pastore, & doctore auctoritate Apostolica redditum sit subditis ab ipso veram, & sanam doctrinam petentibus, pro qua fortunæ, & vitam ipsam debebant exponere. Ex quibus facile solui possunt, quæ pro contraria parte adduci possent, & videri possunt apud Suarez loco citato. Nobis sufficiat legitimum fundamentum huius decreti Pontificij breuiter indicasse. Et hæc dicta sint de actu externo, seu confessione fidei: nunc ad alia progrediamur, quæ ad habitum spectant.

DISPUTATIO XV.

De habitu fidei.

SECTIO I. *Utrum habitus fidei sit in substantia anime, vel in aliqua eius potentia. Vbi, an sit habitus speculatiuus, vel practicus.*

II. *An habitus fidei sit virtus, & qualis.*

I Ostquam dictum est de actibus fidei, & eorum obiecto materiali, & formali, sequitur, ut de habitu dicamus. Non tamen potuimus de actibus differere, quin multa tractarentur, quæ ad habitum spectabant tam intellectualem, quam etiam piæ affectionis, qui est in voluntate, atque etiam de habitu infuso requisito ad iudicium credibilitatis, quod debet præcedere. Diximus etiam ex professo de supernaturalitate eorum habituum; item *disp. 8.* diximus de vnitatem habitus fidei infusi, & quomodo idem habitus simplex deseruit ad plures actus specie diuersos. Quare pauca, & faciliora restant nobis de hoc habitu examinanda, quod hac disputatione præstabitur, *disp. verò* sequenti dicemus de eius causa efficiente, de infusione etiam, cōseruatione, & augmento eiusdem habitus.

SECTIO I.

Utrum habitus fidei sit in substantia anime, vel in aliqua eius potentia. Vbi, an sit habitus speculatiuus, vel practicus.

I Ari habitum infusum fidei, probatum est *supra disp. 9. sect. 3.* Nunc quærimus de subiecto proximo, cui inhaeret, postea suo loco dicturi de subiecto remoto, in quibus scilicet hominibus, vel Angelis reperitur. Dubitatur ergo, an habitus fidei inhaereat immediatè in substantia anime, vel potius in intellectu, vel aliqua alia eius potentia: est autem eadem difficultas de habitu infuso requisito ad iudicium credibilitatis præcedens; qui etiam in eodem subiecto proxi-

mo collocandus erit: imo cum proportionem eadem est ratio de habitu infuso requisito ad piæ affectionem, an sit immediatè in voluntate, vel in eadem anima: quare quod de vno dicitur, eodem modo de alio cum proportionem debita dicendum est.

Theologi in hoc puncto non omnes eodem modo loquuti sunt: quidam enim primo dixerunt, habitum fidei, licet simplex sit, esse simul in intellectu, & in voluntate: ita loquitur S. Bonaventura *in 3. disp. 23. art. 2. 1. q. 2.* qui non reputat id absurdum, eo quod ex Augustino vtrique illa potentia est idem realiter inter se, & cum anima. Quare videtur loqui de habitu ad assensum intellectualem, & ad piæ affectionem, & hunc ponere simplicem ad vtrumque actum. Quam sententiam sibi placere significat Hurtado *in præfati disp. 50. §. 5.* sequæ eam libenter amplectur, si plurius auctoritate, vel efficacioribus argumentis probaretur. Ceterum iam in superiorem ostendimus habitum fidei ad assensum intellectualem distingui ab habitu piæ affectionis, quare ex hoc capite non debent in eodem subiecto collocari.

Secundò ergo alij antiquiores apud eundem Bonauenturam dixerunt, fidem pro materiali esse in intellectu, pro formali autem esse in voluntate. Alij è contra pro formali posuerunt in intellectu, & in voluntate pro materiali: sed vtrique loquuti videntur de fide prout completitur vtrumque habitum, & conciliari possunt: quia priores loquuti videntur de fide, secundum considerationem moralem: in quo sensu formale videtur provenire à voluntate; à cuius actu procedit moralitas, & honestas formalis fidei, à qua ipse assensus denominatur honestus, & bonus. Posteriores verò loquuti videntur de fide, prout sonat assensus, in qua consideratione formaliter constituitur per actum intellectus; imperium autem voluntatis videtur se habere materialiter, seu extrinsecè, & remotè, sicut obiectum remotum dici solet obiectum materiale. Hoc tamen totum pertinet ad quæstionem de nomine.

Loquendo autem de re ipsa, alij tertio, & communiter dicunt, habitum fidei, qui elicit assensum, inhaerere immediatè intellectui. Ita supponit Suarez *in præfati disp. 7. sect. 1. num. 3.* Coninch *disp. 16. dub. 1.* Granado *præfati 3. disp. 16. num. 1.* & alij communiter: quia habitus in ea potentia collocatur, in qua sunt actus, ad quos dantur, quod maximè locum habere debet in habitibus infusis, qui dantur, ut cōpleant ipsam potentiam in ratione potentia; quare ipsi potentia debent inhaerere, ut eam intrinsecè perficiant, & compleant.

Alij verò, qui potentias ab anima non distinguunt realiter, vel ex natura rei, consequenter eiusmodi habitus dicunt recipi immediatè in sola substantia anime. Ita Hurtado *ubi supra §. 4.* qui addit, recipi habitum fidei in essentia anime, non solum materialiter, sed formaliter in primo, & quidditatiuo anime conceptu, quia recipitur in anima quatenus intellectus est: primus autem anime conceptus est intellectus, seu rationalis. Dicitur tamen gratia recipi in substantia anime, & fides in intellectu, quia gratia non datur ad operandum immediatè, ideo dicitur recipi in substantia anime, nomine enim substantia non explicatur anima prout est principium operandi, sicut explicatur nomine intellectus, & ideo fides, quæ